

HAN BYTTE IT
MOT BULLBAK
sidan 18

SE UPP FÖR
FRANCHISEFÄLLAN
sidan 30

PLANERA I TID
FÖR PENSIONEN
sidan 56

KOLLEGA

NR 5 SEPTEMBER 2018

#tvåiveckan

Varje år dör 100 personer till följd av
mobbing på arbetet.

LEDAREN

Skakande verklighet

Varje vecka tar minst två människor livet av sig till följd av mobbning och trakasserier på arbetsplatsen – och det är ändå bara en försiktig uppskattning.

I det här numret av Kollega drar vi igång en kampanj som vi hoppas ska bidra till att uppmärksamma och lyfta denna komplexa och svåra fråga. Det är omöjligt att förhålla sig oberörd inför det faktum att det runt om på våra arbetsplatser finns medarbetare/kollegor som känner sig så grymt behandlade att de faller in i djupa depressioner och som en sista desperat handling väljer att avsluta sina liv.

Nu lanserar vi hashtaggen #tväveckan. Hjälptill att sprida den och tycktill! Mejla eller ring våra reportrar Linnea Andersson och David Österberg.

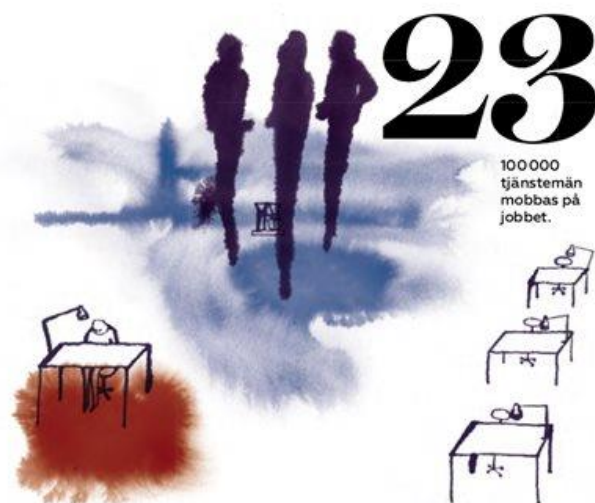
Vi vill fånga upp era reaktioner, få era berättelser och höra vad ni tycker måste göras.

Ska mobbare dömas till böter eller rent av fängelse? Gör facket tillräckligt? Bör effekterna av lång tids trakassering klassas som arbetsskada av Försäkringskassan?

Vårt stora inledande reportage startar på sid 23 och vår film #tväveckan ser du på Kollega.se.

Naljen Ståhlström

Naljen Ståhlström
CHEFREDAKTÖR OCH
ANSVARIG UTGIVARE

18

FOTO: MAGNUS FOND

7 JUST NU

Aktuellt / Kompetens / Bransch

12 LÖN & VILLKOR

Tidsbegränsade anställningar.

14 ARBETSRÄTT

De senaste åren har Unionen betalat 2,6 miljoner till missnöjda medlemmar.

16 SÅ FUNKAR DET

Skydd vid arbetsskada.

18 KARRIÄR

IT-konsulten som sadlade om till bagare vid 55.

23 TUFFT PÅ JOBBET

Mobbning i arbetslivet skördar två liv i veckan.

14

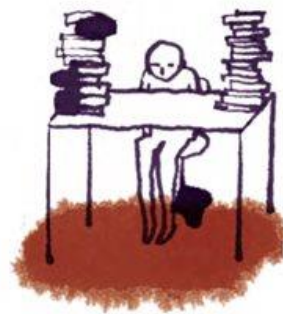
FOTO: JAN-ÅKE ERIKSSON/TTE

TVÅ I VECKAN DÖR AV MOBBNING

*Utfrys, ignorerad, trakasserad.
Varje dag utsätts 100 000 människor
för mobbning på sina arbetsplatser.*

*Den grymma behandlingen ger
mardrömmar, stress och depressioner –
och leder i värsta fall till självmord.*

text LINNEA ANDERSSON, DAVID ÖSTERBERG illustration SIRI CARLÉN

»Jag började tvivla på mitt förstånd«

På alla tidigare jobb hade Per upplevts som trevlig och kompetent. Den nya arbetsplatsen lyckades bryta ner honom på mindre än ett halvår.

Han var ny på sitt jobb sedan några månader. Per trivdes bra med arbetsuppgifterna men kände att det var svårt att komma in i arbetsgruppen.

– Jag blev inte en i "gänget". Inte så att någon var otrevlig, men de bjöd liksom inte till och verkade ointresserade av att lära känna mig som person.

Per tyckte att det fanns saker på arbetsplatsen som skulle kunna göras annorlunda. I början sa han inget men vid ett tillfälle kunde han inte låta bli att påpeka att det kändes som att han fick jobba mer än de andra. Kommentaren möttes av irritation från både medarbetare och chef.

Månaderna gick och Per kände sig allt-

mer förvirrad. Han tyckte att allt han sa missuppfattades. När han kom med idéer möttes de av tystnad. Det hände till och med att hans chef himlade med ögonen åt honom.

– Jag förstod ingenting, hade aldrig förr haft några sådana problem på ett jobb, utan alltid ansetts som trevlig och duktig.

Per började få sprängande huvudvärk och ont i ryggen. Ändå tvingade han sig till jobbet eftersom han var rädd att det skulle ligga honom i fatet om han sjuskrev sig.

– Jag hade svårt att koppla bort jobbet när jag var ledig och grubblade på nätterna.

Han kunde inte minnas när han senast fått sova en hel natt eller gått till jobbet utan en klump i magen. Dessutom hade han blivit glömsk och så osäker på sin kompetens att han hade svårt att ta beslut.

Pers sambo började tycka att Per ältrade och överdrev situationen på jobbet.

– Vid ett tillfälle sa hon att jag var paranoid när det gällde hur kollegorna och chefen såg på mig. Det kändes hemskt och fick mig att tvivla på mitt eget förstånd.

Efter en tid kompletterades huvudvärken med ryggskott. Per blev sjuskriven i ett par veckor och mädde uselt.

Men när han tog en öl med en tidigare kollega blev han påmind om vilken kompetent och omtyckt medarbetare han varit och att han var attraktiv på arbetsmarknaden.

– Då insåg jag att jag aldrig skulle få en ärlig chans på mitt nuvarande jobb. Så när sjukskrivningen var över sa jag upp mig.

Det beslutet har han inte ångrat. Två månader senare hade Per nytt jobb. ◉

PIA BLEV UTFRYSST OCH FRÅNTAGEN SINA UPPGIFTER

»Det var som en mardröm«

Efter 15 år på arbetsplatsen kände Pia sig trygg i sadeln. Men skenet bedrog. I dag är hennes yrkeskarriär slut i förtid.

Efter en omorganisation fick Pia inte bara en ny chef. Flera arbetskamrater fick också sluta, vilket gjorde att hon var tvungen att lära upp nya.

– Ingen visste riktigt vad som gällde och den nya chefen svarade undflyende på våra frågor, vilket skapade oro. Själv kände jag mig trygg, jag hade ju jobbat där i nästan 15 år och var en av dem som fick vara kvar.

Pia jobbade på som vanligt, men märkte snart att en ny kollega börjat utföra hennes arbetsuppgifter. Kollegan hänvisade då till chefen, som kallade det ett ickeproblem –

det var väl skönt att hon fick lite avlastning.

En dag fick Pia veta att hon inte skulle vara med på ett möte med en kund som hon skött i tio år. När hon sa till att hon hade för lite att göra fick hon låtsasuppgifter.

– Jag drog mig undan alltmer, undvek fikarasterna och åt lunch ensam. Mitt humör växade plötsligt mellan häglöshet och raseriutbrott och gråtattacker.

Till slut stod Pia inte ut och vände sig till HR och berättade om läget. Vid ett nytt möte med HR, sin chef och facket fick hon höra att hon hade samarbetsvärigheter, inte hade skött sina arbetsuppgifter och att hen-

nes labila humör gått ut över medarbetarna.

– Det var som en mardröm. Jag blev sjuskriven och kom knappt ur sängen. Jag blev näst intill apatisk och hade ingen matlust.

Vid ett nytt möte med HR erbjöds Pia sex månadslöner mot att hon sa upp sig frivilligt. Motvilligt tackade hon ja.

Åtta månader senare började avgångsvederlaget sina. Efter att ha sökt runt 40 jobb blev hon äntligen kallad till intervju.

– Intervjun gick hyfsat – tills de frågade varför jag hade slutat på förra jobbet. Då bröt jag ihop. Och fick förstås inte jobbet.

Pias yrkesliv slutade i förtid. ◉

Berättelserna bygger på autentiska händelser från psykologen Stefan Blombergs forskning som modifierats till typiska mobbningsfall.

BRISTANDE KUNSKAP HOS ARBETSGIVARNA

INGEN VET HUR PROBLEMET SKA HANTERAS

100 000 människor mobbas på jobbet.
Psykologen Stefan Blomberg menar att siffran skulle kunna
minska kraftigt om arbetsgivarna fick utbildning.

De flesta arbetsplatser försöker lösa mobbningsituationer så som de alltid har gjort, trots att det inte blir bra. Det slutar nästan alltid med att någon blir utköpt eller får sparken. Det menar Stefan Blomberg, psykolog och mobbningsexpert.

Mobbning på jobbet orsakar stort lidande, som sömnsvårigheter, depression och skuld- och skamkänslor. Och problemet är omfattande. Runt en halv miljon människor utsätts för begynnande mobbning och 100 000 mobbas.

– Vi ser en skyhögt sjuklighet orsakad av mobbning och enligt forskningen löper den som är utsatt för mobbning en trefaldigt ökad risk för depression, säger Stefan Blomberg.

I värsta fall kan mobbning leda till att människor tar livet av sig. En försiktig uppskattning är 100 självmord om året – vilket är mer än dubbelt så många som dör i arbetsplatsolyckor.

Stefan Blomberg skriver en bok om mobbning i arbetslivet för att hjälpa arbetsgivare, fackligt aktiva och andra att bli bra på att arbeta med arbetsmiljö och mot mobbning. Boken behövs.

– Kunskapsnivån är låg. En chef i en av Sveriges största organisationer berättade att han arbetat med HR-frågor i 30 år men aldrig utbildats i hur man hanterar mobbning. Ingen vet hur de ska hantera problemet, trots att det finns bra sätt att arbeta på. Det finns metoder både för att förebygga och för att stoppa mobbning.

Mobbning är vanligast i stora, offentliga organisationer. Små och privata organisationer är bättre på att bygga strukturer som fungerar, och har inte råd med kaos, menar Stefan Blomberg.

– Med ordning och reda samt en tydlig rollfördelning där fattade beslut verkligen gäller är risken

betydligt mindre. Där människor litat på varandra är mobbning ovanligt.

Ledarskapet är också viktigt. Om rollfördelningen på en arbetsplats är tydlig minskar risken, liksom om medarbetarna inte konkurrerar med varandra och ledningen litat på att folk gör det de ska.

Det yttersta ansvaret för att mobbning inte uppstår har arbetsgivaren.

– Det finns en skyldighet att ingripa direkt. Men vi är alla ansvariga. Vi får inte bete oss hur som helst.

Kan man vara mobbare utan att veta om det?

– Ja. En handling behöver inte ha syftet att skada för att vara kränkande. Och man kan möjliggöra mobbning genom att inte säga ifrån. Det man inte skulle säga inför en videokamera ska man inte heller säga när kameran inte finns där.

Det finns arbetsplatser som är bra på att hantera mobbning, med system som upptäcker problem och där man tar mobbning på allvar. Då kan den mobbade få hjälp och kanske även kan stanna kvar.

Men de flesta lämnar. Och det är ofta enda utvägen, enligt Stefan Blomberg.

– Om man inte tror att man kan få stöd bör man se sig om efter ett nytt jobb. Jag har sett så många exempel på hur illa det kan gå. Och man märker ofta lite bättre om man vet att man kan ta sig ifrån en arbetsplats. Även om det kan vara lättare sagt än gjort. ◉

»Det man inte skulle säga inför en videokamera ska man inte heller säga när kameran inte finns där«

RADIKALT FÖRSLAG MOT MOBBNING

»DET BORDE VARA STRAFFBART«

Mobbare bör få böter eller fängelse.
Det menar Organisation mot mobbning.

Den som mobbar någon begår sällan något brott, enligt nuvarande lagstiftning. En del handlingar – exempelvis förtal eller förolämpning – kan visserligen vara straffbara, men har oftast lågt straffvärde.

Andra handlingar, som att ignorera eller frysa ut någon, är inte brottsliga. Men flera politiker och organisationer anser att mobbning bör kriminaliseras. En av dem är Organisation mot mobbning, OMM. Organisationen jämför med brottet grov fridskränkning där en person kan dömas för att vid upprepade tillfällen ha kränkt en annan persons integritet.

Fördelarna med att kriminalisera mobbning är flera, enligt OMM. En är att en utomstående instans har bättre förutsättningar att utreda vad som verkligen har hänt.

– Vi tycker inte att arbetsgivare ska göra det. De kan ha svårt att ta problemet på allvar: "Den personen är ju så trevlig, han kan väl inte vara mobbare." Men en mobbare är ofta mån om att hålla sig väl med rätt personer. Dessutom är chefer ofta mobbare och ingen är intresserad av att beivra sig själv, säger Mats Jonsson, ordförande för OMM.

Han tycker inte heller att mobbning är en fråga för fackklubbar.

– Fackliga representanter är bakbundna, för de är ju anställda på samma arbetsplats. Och chefer och fackrepresentanter är ofta bundis med varandra, säger han.

OMM anser också att en kriminalisering skulle lyfta frågan om mobbning och att problemet skulle få den tyngd det förtjänar.

– Mobbning bäddas in i frågor om arbetsmiljö. Men om verkmästaren slår en rörtång i huvudet på någon är det inte ett arbetsmiljöproblem, inte en fråga för facket, utan en fråga för polisen. I dagens system är ingen gärningsman. Det är

Mats Jonsson,
ordförande för OMM.

som att brottet bara finns: alla är offer, ingenting är den enskildes fel.

Mobbning är brottsligt i flera länder i Europa, så OMM ser inga svårigheter att ändra lagstiftningen även i Sverige.

Vad ska straffet vara för den som döms för att ha mobbat någon?

– Det är upp till jurister att utforma en straffrättslig skala som är förenlig med gärningen. Det behöver ju inte handla om fängelse, men alla som deltagit i mobbningen ska straffas och bli medvetna om hur man ska bete sig.

Mats Jonsson säger att mobbning ofta får långtgående konsekvenser för den som utsatts. Förutom psykisk ohälsa blir de ekonomiska följderna många gånger svåra. Mobbning leder ofta till att den mobbade lämnar arbetsplatsen och även om personen får ekonomisk ersättning täcker denna sällan inkomstbortfallet på sikt.

– Många får svårt att ta sig tillbaka på arbetsmarknaden. Trots att den mobbade inte har gjort något fel kan andra arbetsgivare få för sig att det är något konstigt med personen. I dag är det ingen som bryr sig om att en arbetsgivare ser till så att en före detta anställd får förlita sig på Försäkringskassan för sin försörjning.

I dagsläget finns inget förslag från politiskt håll om att kriminalisera mobbning. Vid Centerpartiets partistämman 2013 bestämde sig dock partiet för att arbeta för att utreda en lagändring. Även miljöpartisten Mats Pertoft har motionerat om att kriminalisera mobbning. ●

»Många får svårt att ta sig tillbaka på arbetsmarknaden«

